

Mario Vargas Llosa va reivindicar el 'Tirant' com la primera "novella total". L'escriptor va arribar a l'obra de Martorell gràcies a Cervantes, que li va dedicar un preciós elogi a les pàgines d'El Quixot'

PERE ANTONI PONS
ESCRITOR I CRÍTIC LITERARI

A més d'escriure novel·les tan ambicioses i audaces com *La ciudad y los perros* (1962), *La casa verde* (1965) i *Conversación en La Catedral* (1969), el jove Mario Vargas Llosa que va irrompre en el panorama literari internacional durant la dècada dels 60 va dedicar també moltes energies a explicar la seva concepció de la literatura i la seva idea de com havia d'escriure un narrador modern.

Des de principis del segle XX, almenys des de les avantguardes històriques, era molt freqüent que tots els creadors artístics que es preuessin de ser creatius amb textos de caràcter programàtic. (Durant el XIX potser no havia estat tan freqüent, però també deuen haver-hi estat molts casos que es van donar: des de Poe fins a Rimbaud, passant per Flaubert, Baudelaire i etcètera.) A més, els 60 eren uns anys en què la teoria literària i la reflexió sobre qual-sevol fet o aspecte de la cultura estaven molt en voga. No és sorprenent, per tant, que un autor tan decidit a conquerir un lloc preminent en la història de

Joanot Martorell el primer novel·lista deïcida

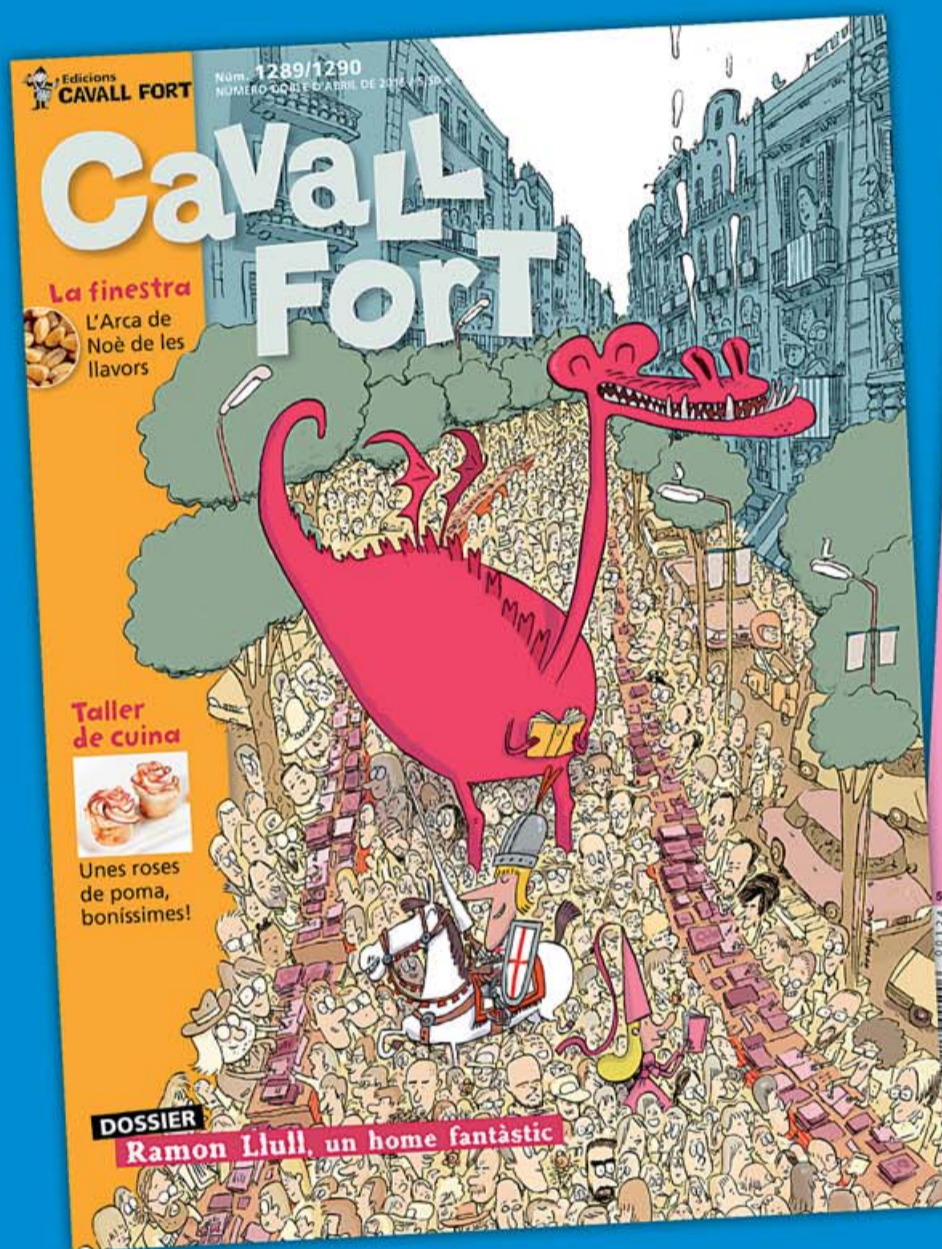
la literatura com era aquell jove peruà amb dents de castor, una disciplina castrense i un talent olímpic també volgués dir-hi la seva.

El que sí que és sorprenent –i aquesta apreciació obvia totalment la posterior deriva ideològica del personatge– és la manera que Vargas Llosa va escollir per il·lustrar i per donar substància teòrica tant al seu ideal de novel·la com de novel·lista: reivindicar el *Tirant lo Blanc*, la gran novel·la catalana de finals de l'Edat Mitjana, que el seu autor, el valencià Joanot Martorell, va escriure entre el 1460 i el 1464, que va ser publicada pòstumament el 1490, i que durant els anys 60 del segle XX era estudiada per uns pocs erudits i ignorada pel públic en general, o bé considerada una curiositat remotament venerable.

A *Lletra de batalla per 'Tirant lo Blanc'*, un breu i excel·lent assaig publicat en castellà el 1969 i aparegut més tard en català en traducció de Ramon Barnils i amb pròleg de Joaquim Molas, Vargas Llosa posa el *Tirant lo Blanc* com a primer cas en la història de la literatura del que ell anomena "novel·la total", alhora que situa Joanot Martorell com a precursor d'aquella estirp de novel·listes que qualifica de "suplantadors de Déu".

Quan Vargas Llosa parla de "novel·la total" es refereix a un tipus de novel·la que, si bé neix arrelada en una determinada realitat sociohistòrica i participa dels codis d'un gènere literari, a la fi proposa i imposa la seva pròpia realitat i de cap de les maneres permet ser limitada per la cotilla de cap classificació

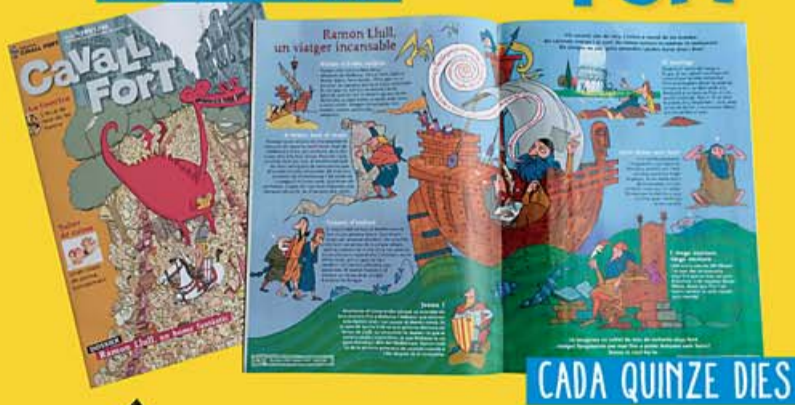
Celebra Sant Jordi amb CAVALL FORT i EL TATANO

Subscriu-t'hi!

A PARTIR DE 9 ANYS

Cavall Fort

el tataro

A PARTIR DE 4 ANYS

Edicions **CAVALL FORT**

www.cavallfort.cat | 932 186 220

tancada. Del *Tirant*, Vargas diu que "totes les definicions li convenen, però cap no l'abasta". Vol dir que té elements de novel·la de cavalleries, de novel·la realista, de novel·la històrica, de novel·la de costums o social, de novel·la fantàstica, de novel·la eròtica i, fins i tot, de novel·la psicològica. Aquesta capacitat per ser-ho tot a la vegada d'una manera natural i sense contradicció és un dels atributs de la novel·la moderna. És una capacitat que es troba en les obres mestres de molts grans novel·listes dels segles XVIII, XIX i XX. Sobre mateixa realitat, sempre plural i múltiple, mai simple ni unívoca.

Una obra en què hi cap tot

Per a l'autor de *La guerra del fin del mundo*, l'ambició totalitzadora és una eina indispensable per afrontar amb garanties la creació d'una novel·la. Per això admira la potència i l'habilitat de Martorell per construir una obra en què hi cap tot, des de detalls quasi estrictament sociològics –referits a institucions, costums, diners– fins a explotacions imaginatives –ja siguin de caràcter realista o fantàstic–, una obra po-

blada per personatges que sobretot pertanyen a l'aristocràcia però en la qual "lleument apareixen representats diversos estrats de la societat", una obra que es fixa en "les gestes públiques" dels seus herois però també en les seves "conductes privades" i en què apareixen tota mena de violències i d'afectes, de crueltat i d'humor, de formes de vida i de mort. Per a Vargas Llosa, Martorell és el precursor de noms indiscutibles com Fielding, Balzac, Dickens, Flaubert, Tolstoi i Joyce. I també García Márquez, el novel·lista "deïcida" per excel·lència del boom llatinoamericà, segons va argumentar el

mateix Vargas Llosa a l'assaig *Historia de un deicidio*.

No cal dir que si l'escriptor peruà va arribar fins al *Tirant lo Blanc* va ser gràcies al seu avalador hispànic més persuasiu i gloriós, Miguel de Cervantes, que li dedica, per boca del capellà Pero Pérez, un preciós elogi a les pàgines del *Quixot*:

"Hago cuenta que he hallado en él un tesoro de contento y una mina de pasatiempos". També en diu que "por su estilo, es éste el mejor libro del mundo: aquí comen los caballeros, y duermen, y mueren en sus camas, y hacen testamento antes de su muerte, con estas cosas de que todos los demás libros de este género carecen". És a dir, que Cervantes ja elogiava el *Tirant* per la seva modernitat, que el diferenciava dels altres llibres de cavalleries.

Aquest festival d'elogis entre grans escriptors fa pensar en la frase d'un altre "suplantador de Déu", el portuguès Antonio Lobo Antunes, que un dia va afirmar que les rivalitats entre escriptors eren absurdes perquè "les obres mestres són com els tigres, que no es devoren entre ells".

La llegenda de Sant Jordi: una reflexió sobre el mal al món.

Tots els contes poden tenir finals diferents i tots els finals comporten diferents maneres d'entendre el món.

Què passaria si Sant Jordi fos salvat per la princesa? Què passaria si el drac no fos en realitat tan dolent? Què passaria si un nen ens fes reflexionar sobre la possibilitat de trobar altres solucions que no impliquin matar el drac?

Aquesta és l'aposta que hem fet a La Farga Infantil. Davant la insistència d'en Pau que sentia pena per matar al drac ("Ai quina pena!"), el poble es reuneix en assemblea i tracta de trobar altres solucions:

- Tocar música fins a tranquil·litzar-lo (Núria)
- Enviar-lo en un coet a un altre planeta (Bruno)
- Disparar-li un "dardo dormitorio" (Alejandro)
- Protegir més bé la ciutat (Diego)
- Portar-lo al desert on no pogués fer mal a ningú (Luis)
- Fer-se amic d'ell i ensenyar-lo a ser bo (Blanca)
- "Comprar la carn al súper i que així no tingués tanta gana." (Aleix)
- Fer ploure perquè se li apagués el foc de la boca o... (Óscar)
- Trucar a St Jordi i que mati el drac. (molts nens)

No hem trobat una solució definitiva, com tampoc és fàcil trobar-la davant la presència del mal en el món, però hem reflexionat sobre una problemàtica profunda que ens ateny a tots i que ens ha ajudat a ser més reflexius i més crítics. A partir d'aquesta versió diferent i qüestionadora de la llegenda, hem confeccionat un llibre gegant que recull les idees i les il·lustracions dels nens i nenes de P5 i que podreu contemplar a l'exposició que tenim prevista al Centre D'Art Maristany de St Cugat del 5 de maig al 5 de juny.

 la farga infantil

CENTRE CONCERTAT

Des dels 4 mesos fins als 18 anys
Carrer Nicaragua, 20, VALLDOREX.
Tel: 93 674 97 97
<http://www.institucio.org/eilafarga>